

100 jaar Branden in Raamsdonk-dorp

Wat de branden in Raamsdonk betreft het volgende:

Het gemeente archief begint in 1830 en er wordt meestal alleen maar aangegeven wat er verbrand.
Geen namen of straatnamen enz. Enkele uitzonderingen.

Uit : Het Kanton " van Oosterhout dat begint in 1875 was meer informatie te halen.

Daar is dan ook gebruik van gemaakt.

Alle berichten uit : Het Kanton worden aangegeven met (HK).

Gegevens uit Het Kanton en gemeente archief kunnen dus door elkaar lopen of dubbel vermeld onder het zelfde jaartal.

De foto's zijn in bruikleen afgestaan of uit oude boeken.

4-9-1863.

2 Arbeiders woningen geheel afgebrand, schade F. 2.000.

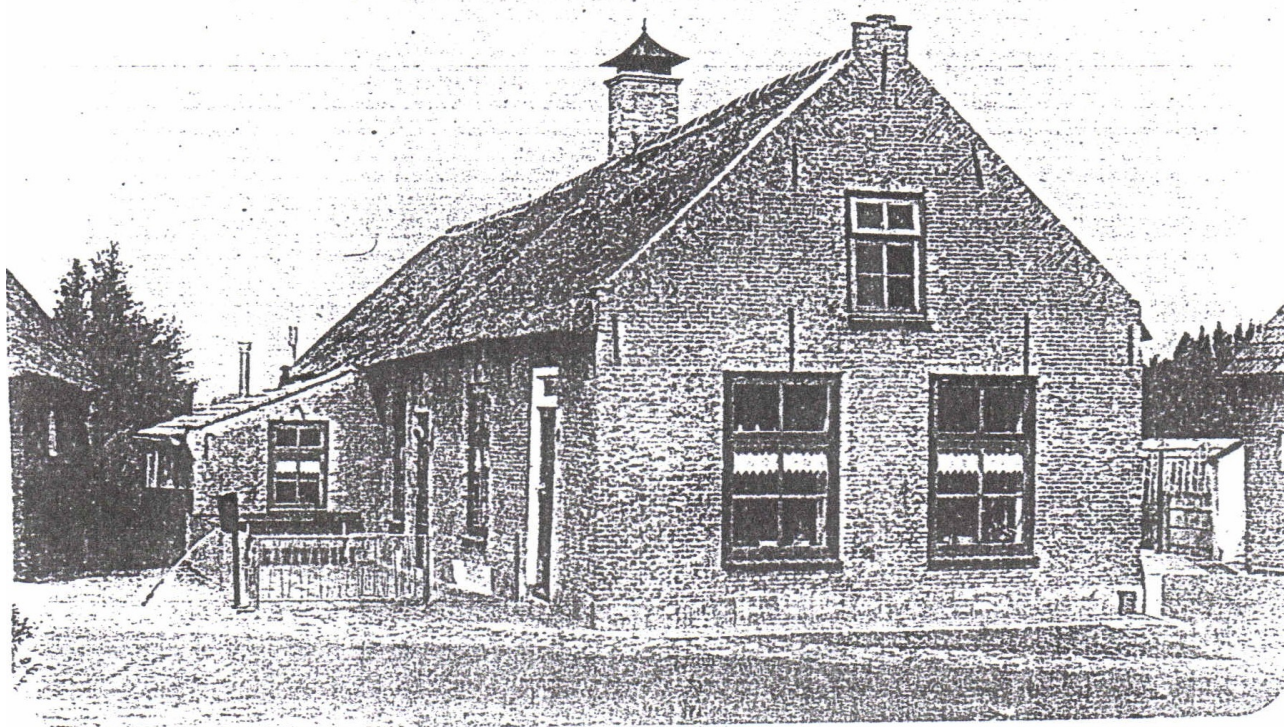
Om 2½ uur namiddag brak er brand uit bij Jan Faasen (Fase) arbeider gelegen aan het dorp. Nabij de Noord Polder. Ook het belende pand bewoond door Gerardus van den Wassenberg. rietdekker branden geheel af. De inboedel werd gedeeltelijk gered, maar 3 geiten kwamen in de vlammen om. Faase F. 600 schade en inboedel F. 200.

Wassenberg had F. 1000 schade en aan inboedel F. 300.

Allebei in 1864 herbouwd.

Thans Bergenstraat 2 en 4.

BERGENSTRAAT 4

27-2-1867.

Bij een brand zijn 5 huizen bestaande uit 8 woningen waarvan 2 boerderijen geheel door brand vernield.

Om half een brak er brand uit bij een arbeiders woning aan het dorp toebehoorende aan Bernardus Prince en bewoond door Gijsbert van Gils. Alles was met riet gedekt en opgetrokken van veel hout en steen.

Schade F. 4500 en inboedel F. 3500.

Alle woningen lagen in de Oostpolder / Luitenambacht. Thans luiten Ambachtstraat nummers 10 t/m 20a.

Bernardus Prince was een timmerman.

(Deze huizen zijn 13-8-1885 weer afgebrand.)

1870.

Een beginnende brand bij landbouwer P. Timmermans geblust. De dienstmeid wordt verdacht van brandstichting wordt opgehaald en bekend.

Boete: 5 jaar gevangenisstraf. (Niet verder onderzocht.)

1872.

2 Boerderijen door brand vernield. Joachiem Kamp en Adriaan Schoenmakers, beide herbouwd in de Oost Polder / Luitenambacht4 Thans Schansstraat 36, en Luitenambachtstraat 2.

Deze twee boerderijen zijn ook in 1885 afgebrand. Zie verder bladzijde. 16

1877.

Brand in de Ned.Hervormde kerk, oorzaak een omgevallen vuurpot. (Kerkstoof)

22 Mei 1878.

Dinsdag middag om 6 uur brand in de N.H.kerk.

Door bliksem inslag Lijn toren en dak ingestort en uit-gebrand. (HK).

Voor uitvoerig verslag zie bladzijde 7 en 8.

22-12-1880.

Woensdag 22-12-1880 om half 10 voormiddag brak op 't dorp brand uit bij landbouwer Wilhelmus Hubertus de Bruijn. Alle hooi en stroo + graan is verbrand als mede ook 5 koeien, 3 kalveren en een varken.

Huis en schuur waren van hout en met riet gedekt. Vermoedelijk is het vuur ontstaan door een ketel met varkensvoer, deze was net gekookt en van het vuur in de schuur gezet. Er heeft vermoedelijk nog vuur aan de onderkant van de ketel gezeten en is zo de brand ontstaan.

Schade, schuur F. 1200 en inboedel F. 600.

Door de goede werking der brandspuiten heeft de brand zich hier toe bepaalt en is het belende huis behouden gebleven. (de Bruijn Brouwers in de Vlaaikens) Thans nummer 2.

13 augustus 1885.

Om ongeveer half 10 voormiddag brak er brand uit bij Bakker Heere in de Schanstraat.

37 huizen en schuren werden een prooi der vlammen.

Zie voor uitvoerig verslag de bladzijde, 9 / 12

14-4-1887. 3 Huizen op de Bergenstraat in Raamsdonk door brand vernield (Gemeente).

(HK). Raamsdonk 14-4-1887. Brand bij het huis van herbergier Boons. In korte tijd stonden behalve dit huis nog 2 aangrenzende gebouwen in brand. Had de wind anders gestaan dan was de brand van Augustus 1885 herhaald. van Onzenoord had kort geléden zijn pand met F.700 verminderd. De andere boerderij was van de Familie A.Boons Goossens. De oorzaak van de brand is onbekend. De schuur van herbergier Boons was niet verzekerd en er zat hout in van de timmerman van Laarhoven. Schade F.400.

(Thans Bergenstraat: 15, 17, 19.)

21-1-1888.

Te 1 uur des 's nachts ontstond alhier aan de wijk het dorp brand in een arbeiders huisje dat door 3 gezinnen werd bewoond. Afschoon de brandspuit toen de brand werd ontdekt spoedig aanwezig was op de plaats des onheils was het bewuste pand met inboedel spoedig een prooi der vlammen. De werking der spuit ondervond nogal belemmering door het beviezen der slangen, hoezeer ze overigens goed in orde bleken te zijn. Schade F. 1.000

9-3-1889.

Door onbekende oorzaak ontstond gisteren avond ongeveer 6 uur aan de wijk 't dorp alhier brand in een huisje door een arbeiders gezin bewoond. Weldra waren dit huisje en het aangrenzende gebouw waarin een herberg affaire gedreven werd een prooi der vlammen.

De brandspuiten waren spoedig ter plekke en konden door hare goede werking de nabij gelegen panden behouden blijven.

Huisje verzekerd voor F. 400 inboedel niet.

Tapperij voor F. 2200 en inboedel voor F. 1500.

28-10-1890.

Ongeveer half een brand in de schoenmakers en looierswerkplaats van C. Jansen op de Schans.

Woning niet afgebrand.

Voorraad leer van een ander was slecht verzekerd. (HK)

±Half een brand in de leerlooierij en huis van Corn. Timmermans en in eigendom van Corn. Jansen beide in Raamsdonk woonachtig.

Woning niet afgebrand werkplaats wel en was verzekerd.

De leerlooierij met daarin leer en schors werd grotendeels een prooi de vlammen. Aangezien de spuiten spoedig op het terrein aanwezig waren en goed werkte bleven de nabij gelegen panden gespaard.

(Nu Schansstraat 24)

9-10-1894.

Brand bij G. Konings, kinderen speelde met vuur.

Tijdens de brand werd er in 't woonhuis ingebroken.

(NH).

Half 12 brak een felle brand uit in de schuur van G. Konings D.z. onder Raamsdonk. Daar de schuur vol met hooi en graan zat viel aan blussen niet te denken. De brandweer moest zich beperken tot het behouden van het woonhuis. De schuur was verzekerd, het graan en hooi niet.

De voor 3 jaren geheel nieuw gebouwde schuur en samen met 2 kalveren is een prooi der vlammen geworden.

Vermoedelijk speelde kinderen met lucifers.

Thans Kerklaan nr 13.

14-2-1898.

1 uur v.m. is brand ontstaan aan de wijk het dorp in een burger huisje bewoond door 4 gezinnen.

Aangewakkerd door de sterke wind stond de huizinge in zeer korte tijd in lichte laaien.

Het huisje was van J.P. van Meeuwen.

18-1-1898.

's Middags om 6 uur is brand ontstaan in een arbeiders woning aan de wijk het dorp alhier, welke woning in zeer korte tijd een prooi der vlammen werd.

Terwijl de brand zich spoedig meedeelde aan een aangrenzend huisje het welk mede tot de grond afbranden.

Het pand bewoond door A. Olieslagers was verzekerd voor F.400 en de inboedel voor F.350.

Het andere huisje met meubilair van de Wed. Bossers was niet verzekerd. (Over de brandweer is niets vermeld).

Vermoedelijk was het hier Molenstraat B.52 en B.53.

17-2-1903.

Brand: ene in luiten Ambacht tengevolgen waarvan 3 boerenstellingen een prooi der vlammen werden. Zie verder bladzijde 13

20-1-1905.

Brand bij molenaar B. de Vries. Zie bladzijde 14

12-8-1911.

Werd door ene brand vernield de woning en schuur van Petrus Broekmans, staande in de Werfkampen. Oorzaak onbekend.

(later bewoond door de Familie Boons van Dongen en gesloopt voor de bouw in de Hooipolder.)

29-3-1915.

Het huis van P.J. van Arendonk totaal in as gelegd. Eigendom van C. van Dongen. Keistraat 79. (Thans Molenstr. 28)

1-6-1915.

Er brak brand uit in de woning van landbouwer C. Dirven, deze en nog 4 andere woningen branden geheel af.

De andere perselen werden bewoond door H. Boons landbouwer en Gijsbert van Gils in de Binnenpadjes. Door overvliegende vonken brak er ook brand uit in de Stationstraat bij Jacobus Schapers en A.H. Pruijzers. Thans Stationstraat 1 en 3.

Hendrik Boons was ook al afgebrand 13-8-1885 op de Schans.

19-2-1928.

Op 19-2-1928 werd in de Bergenstraat D.102 op het dorp in as gelegd een woonhuis van C.H.van Strien.

28-7-1932.

(HK). Hevige brand te Raamsdonk. Molenpad nabij Station. De hooipers van de firma Huijismans Lankhuijzen in brand. Zie verder bladzijde 15

1-7-1936.

Door brand in de boerderij van Adriaan van Dongen aan de Molenstraat branden nog een boerderij en 3 woonhuizen af. (Familie Jan Verschure Boons was pas 7 weken getrouwd) Over deze brand is al meerdere malen geschreven.

2-7-1936.

Brand in een woonhuis en landbouwschuurtje.

Geen verdere gegevens bekend.

22 Mei 1878

De branden van de St.Lambertuskerk heb ik van
J. Lankhuijzen.

Tijdens een zwaar onweer van 27 op 28 Juli 1716
werd de toren door bliksem getroffen en branden
af tot aan het muurwerk.

In 1788 stond de kerk opnieuw in brand.

Op 22 Mei 1878 viel door blikseminslag de spits
brandend in het schip van de kerk. De kerk
branden uit en alleen de muren en hun steunberen
bleven staan.

Nog enkele andere rampen die deze kerk troffen.

De St. Elisabethsvloed van 18 November 1421.
Het is niet bekend of de kerk is blijven staan maar
in ieder geval wel de toren.

In 1593 nam Prins Maurits de klok mee uit de
toren en schonk die aan Willemstad.

In 1609 ging de kerk over naar de Hervormde
gemeenten.

Tijdens de herstel werkzaamheden in 1717 (na de
brand) werd de kerk opnieuw door storm en water
vernield. De spits en het dak moesten het
ontgelden.

Na de herbouw in 1717 kwam er weer een klok,
die omstreeks 1943 door de Duitsers werd mee
genomen.

De Ned. Herv. kerk was In 1778 tegen brand
verzekerd voor,
Kerkgebouw, F.20.000.
Toren, F.6.000.
Meubelen, F.14.000.
Bij de Tielse Brandwaarborg Maatschappij.

1877. Brand in de N.H.kerk, oorzaak een
omgevallen vuurpot. (stoof)

RAAMSDONK, 22 Mei. Dinsdag namid-
dag, omstreeks 6 uur, trok een onweersbui over
deze gemeente. Slechts een enkele bliksemstraal
werd gezien, maar die was ook voldoende om den
toren der Herv. kerk te treffen en in brand te
steken. Hoewel het vuur zich in den beginne
uitsluitend in den top des torens vertoonde, zoo
kon, niettegenstaande een paar moedige mannen
P. Kommers en de Teurling zich in den toren
waagden, wegens de onmogelijkheid om tijdig water
op de bedreigde plaats te brengen, niets tot red-
ding van het gebouw worden beproefd. De inmid-
dels aangerukte spuiten konden behalve het bescher-
men van een paar naburige woningen, evenmin iets
tegen het vernielende element uitrichten.

Honderden moesten het lijdelijk aanzien, hoe het
vuur na zich een tijd lang als een hel lichtend
vlammetje aan den top des torens vertoond te heb-
ben, al lager en lager daalde, tot eindelijk de hou-
ten, met leien gedekte spits, zich als een vurige,
vlammende piramide vertoonde, om langzamerhand
onder een verblindenden vonkenregen op en om
het kerkgebouw neder te storten.

De hoop van de kerk zelve te behouden, bleek
weldra ijdel te zijn. Een mat, rossig licht vertoonde
zich door de dakramen en een buitengewoon dikke
rookkolom baande zich met kracht een weg door
de leien bedekking. Eenige minuten duurde de
strijd tusschen rook en vlammen voort, tot eindelijk
de laatsten de overhand kregen, zich als vurige tou-
gen kronkelend, ver boven het gebouw verhieven,
en onder een eigenaardig knetterend gedruisch,
door hevige slagen afgewisseld, in korten tijd al
wat brandbaar was als een vlammeende massa op
den vloer der kerk deden nederploffen.

Omstreeks 11 uur was het werk der verwoesting
volbracht en vertoonde zich van het eerbiedwaardig
middeleeuwsch kerkgebouw, dat in 1421 aan de
wateren van den St. Elisabethsvloed weêrstand had
geboden, en met een prachtig orgel versierd was,
niets meer dan de naakte, dikke, ijzersterke muren.

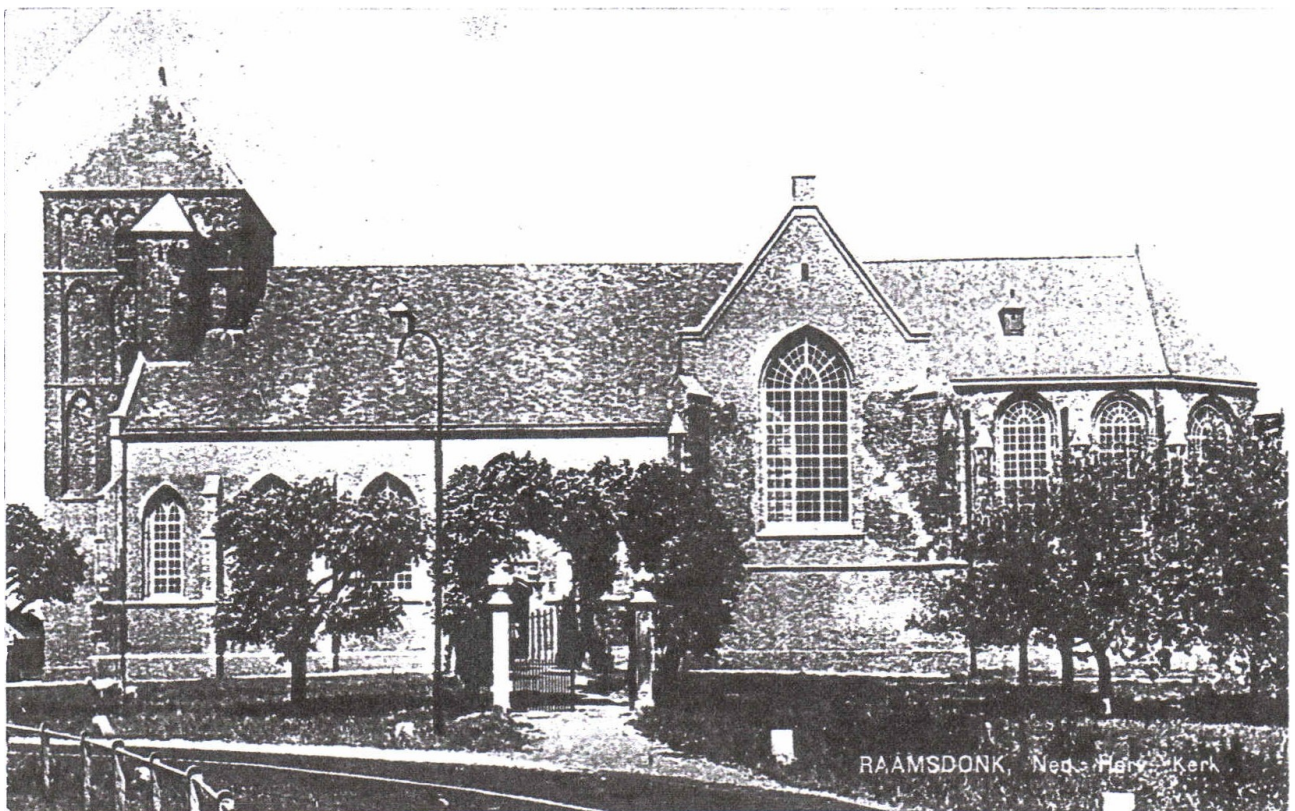
Indrukwekkend was de aanblik op de bewegelijke
vuurzee, maar roerend het schouwspel van een
paar ooievaars, die in gróote kringen het brandende
gebouw rondvlogen, en bij herhaling pogingen
aanwendden om door de vonkenmassa heen te drin-
gen en hun nest te bereiken waar een der jongen,
weerloos aan rook, hitte en vonken blootgesteld,
ieders medelijden opwekte. Eindelijk bereikte een
der trouwe dieren het nest, legde er zich op neder
en was weldra door een dikke rookwolk aan ieders
oog onttrokken.

Nog tot laat in den nacht omzwierf een eenzame
ooievaar de door rook en vlammen fantastisch
verlichte steenmassa.

Naar men verneemt is de kerk en het verder
ameublement verzekerd bij de Tielse Maatschappij.

Ned. Herv. Kerk, voor en na de brand in mei 1878

RAAMSDONK, Ned. Herv. Kerk

Grote branden in Raamsdonk.

Over de grote brand van 1909 in de huidige Prins Hendrikstraat te Raamsdonksveer is veel bekend en dus ook veel over geschreven. Raamsdonkdorp is 24 jaar daarvoor ook getroffen door een haast even grote brand (13 augustus 1885). De Schansstraat en de Luitenambachtstraat hebben toen hun portie wel gehad. Bij deze grote brand vielen 31 huizen en 17 schuren ten prooi aan de vlammen.

Verschillende panden die toen ten prooi vielen aan de vlammen, zijn ook bij andere branden betrokken geweest. Hieronder wordt van deze panden (en bewoners) een en ander vermeld.

Op 22 februari 1867 brak er brand uit in de Putstraat. Vijf huizen en twee boerderijen zijn toen afgebrand. Dit zijn volgens mij de zelfde panden die ook in 1885 weer zijn afgebrand. Er wordt maar één naam genoemd, maar die komt in 1885 niet meer voor. In 1881 vinden we dit perceel terug als bouwland in de Oostpolder.

De twee boerderijen stonden in de Luitenambachtstraat, grenzend aan de Putstraat. Een ervan is nu Luitenambachtstraat 20A. Dit pand is drie keer afgebrand: in 1867, 1885 en met de bevrijding in 1944.

De twee boerderijen die in 1872 in de Oostpolder zijn afgebrand (nu Schansstraat 38 en Luitenambachtstraat 2) zijn ook in 1885 weer afgebrand. Het huis van de fam. H. Boons van Dongen is ook in 1885 afgebrand, maar is niet meer opgebouwd. Het gezin is vertrokken naar een boerderij in de Binnenpadjes. Ook hier zijn ze getroffen door een brand op 1 juni 1915. Toen zijn ze verhuisd naar Luitenambachtstraat 19 en daar is hun huis tijdens de bevrijding ook weer afgebrand. Waar H. Boons in 1885 is afgebrand, heeft later P. Konings een huis gebouwd. Nu woont mevr. Greet Konings er: Schansstraat 47.

Het huis en de schuur van de fam. De Bont (Schansstraat 34) werd gedeeltelijk door de brand van 1885 verwoest. De schuur brandde helemaal af en het woonhuis gedeeltelijk. De huidige bewoner, dr. Zijlmans, heeft bij verbouwingswerkzaamheden brandresten gevonden. In 1889 is het huis weer in gebruik genomen, gesticht zoals dat toen werd genoemd, door Petrus Barth. de Bont. Deze woonde eerst Luitenambachtstraat 24.

Corn. Sluimers en Co. op Schansstraat 53 (nu gezusters Van Onzenoord) is niet door de brand getroffen. Ook de boerderij waar nu de fam Van Schuren van Strien woont is niet afgebrand, even als het huis aan de Luitenambachtstraat 1 (nu Chr. v/d Plas).

Het huis van de fam. Van den Heuvel (nu Stoops v/d Heuvel nu nr 22) was pas drie jaar oud toen het afbrandde. In 1882 kocht ene Bart de Jong een stukje grond van Jan en Marie van Steenhoven en bouwde er een boerderijtje op (groot 04.00 are). Dit pand brandde in 1885 ook af en werd in 1886 opnieuw opgebouwd. Met de bevrijding heeft het weer schade geleden.

Bij de brand in 1885 heeft een niet nader genoemd persoon vrij ernstige brandwonden opgelopen en verschillende anderen hebben verwondingen van minder betekenis gekregen.

Onderstaande tekst is overgenomen uit het gemeente verslag van 14-8-1885:

De spuiten hebben zeer goed gewerkt en zonder deze zoude de brand ongetwijfeld grotere afmetingen hebben aangenomen. De brandweren uit onze beide kerkdorpen waren aanwezig en verder die uit Waspik, Capelle, Geertruidenberg. en die van de suikerfabriek te Groenendijk (Oosterhout) en niet te vergeten het 6e Infanterie Regiment uit Geertruidenberg. Deze heeft goede diensten bewezen en dat is vanaf gisteren voormiddag 13-8-1885) tot heden twaalf ure op het terrein aanwezig geweest.

Leuke bijkomstigheid is, dat verschillende boerderijen na 1885 identiek aan elkaar zijn opgebouwd:

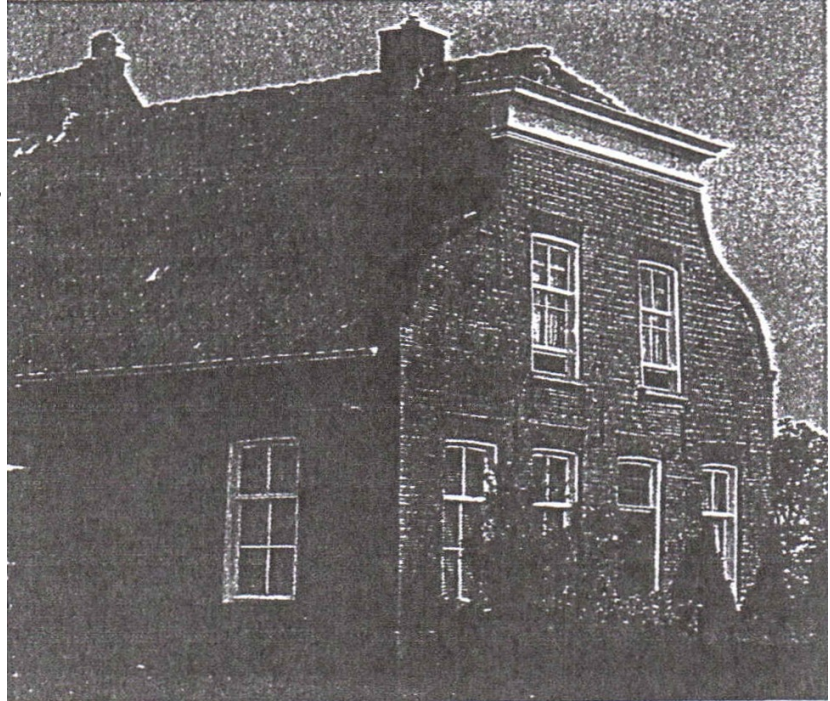
- Schansstraat 51 en Luitenambachtstraat 19 en 21 zijn het zelfde van bouw.
- Schansstraat 14 en Luitenambachtstraat 2 en 24 zijn het zelfde van bouw.
- Schansstraat 43 en 36 en Luitenambachtstraat 28 zijn ook het zelfde van bouw.

KATHOLIEKE ILLUSTRATIE.

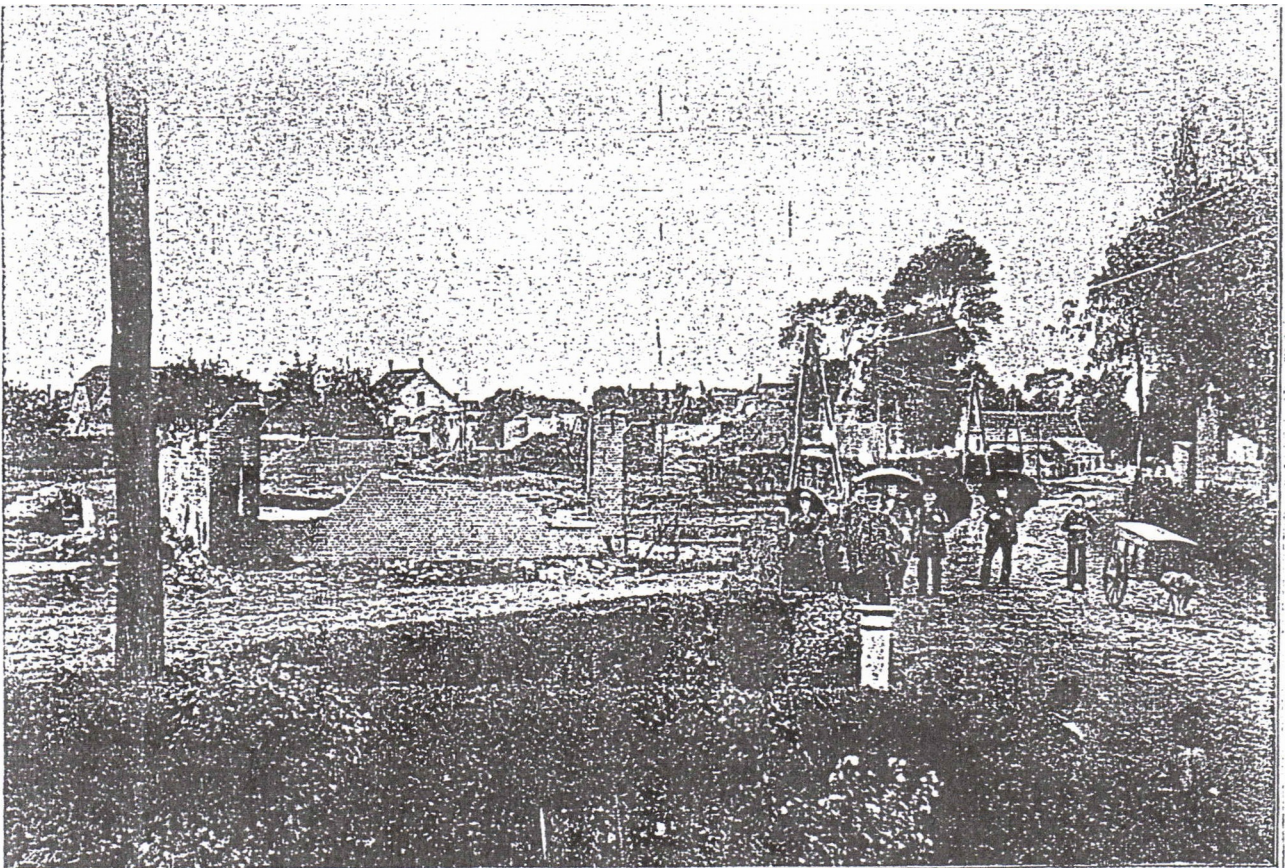
2 Het lijkt een impressionistisch schilderij, maar het is een fotografie van een aantal inwoners, die echt voor de camera poseren, na wat bekend is geworden als

“De Brand van Raamsdonk.”

In 1885 werd dit Noord Brabantse dorpje — bekend door levendige handel in biez en riet — geteisterd door de vlammen.

Afbeelding 1: Schansstraat 71 - herbouwd in 1886

Afbeelding 2: Raamsdonk na den brand van den 13e augustus LL.

NIUWSBLAD VOOR HET KANTON OOSTERHOUT

RAAMSDONK, 13 Aug. Eene vreeselijke ramp heeft heden ons dorp getroffen. Ongeveer half tien in den voormiddag brak er brand uit bij den broodbakker P. Heeren, wiens woning in korten tijd door de droogte en den fellen westen wind, welke bijna storm mocht heeten, in asch lag; van daar sloegen de vlammen op de belendende gebouwen over, zoodat, vooral eer het vernielende element werd gestuit, 31 gebouwen met ongeveer 17 schuren, inboedels, 2,000,000 KG. hooi, waren verbrand. Over eene lengte van bijna een kwartier zijn aan weerszijden van den weg, uitgezonderd drie of vier wondertijk bewaard gebleven gebouwen, alle huizen geheel door het verwoestende vuur in puinhoopen veranderd. Men moet zich van het gebeurde komen overtuigen, om zich een denkbeeld te kunnen vormen van de treurige ramp, waardoor een van de schoonste en welvarendste gedeelten van ons dorp is verwoest.

De schade kan nog niet juist worden opgegeven, men noemt echter 1 $\frac{1}{2}$ ton, waarvan ruïen 1 ton is geassureerd.

De spuit van het garnizoen van Geertruidenberg werd op flinke wijze door de manschappen bediend, waarvoor deze allen lof verdienen.

Onder voorbehoud geven wij hieronder op, de namen dergenen wier bewoonde panden geheel of gedeeltelijk zijn vernield.

P. Lankhuizen, J. van Steenhoven, P. Willemse, P. Heeren, Gebrs. Stravers, H. Flooren, C. van Steenhoven, C. Janssen, H. Beuns, H. Hoevenaars, P. de Bont, A. Zijlmans, M. de Wit, Gebrs. Prinsen, Gebrs. Teunis, A. Leijten,

H. de Jong, J. Klerks, Balmakers, A. van Loon, M. de Bont, wed. van Steenhoven, Ths. van Dongen, Ths. Kamp, H. de Jong, H. de Bont, wed. C. Timmermans, Arns. de Bont, H. de Bont, kinder. van Onzenoort, Jacs. Smeur.

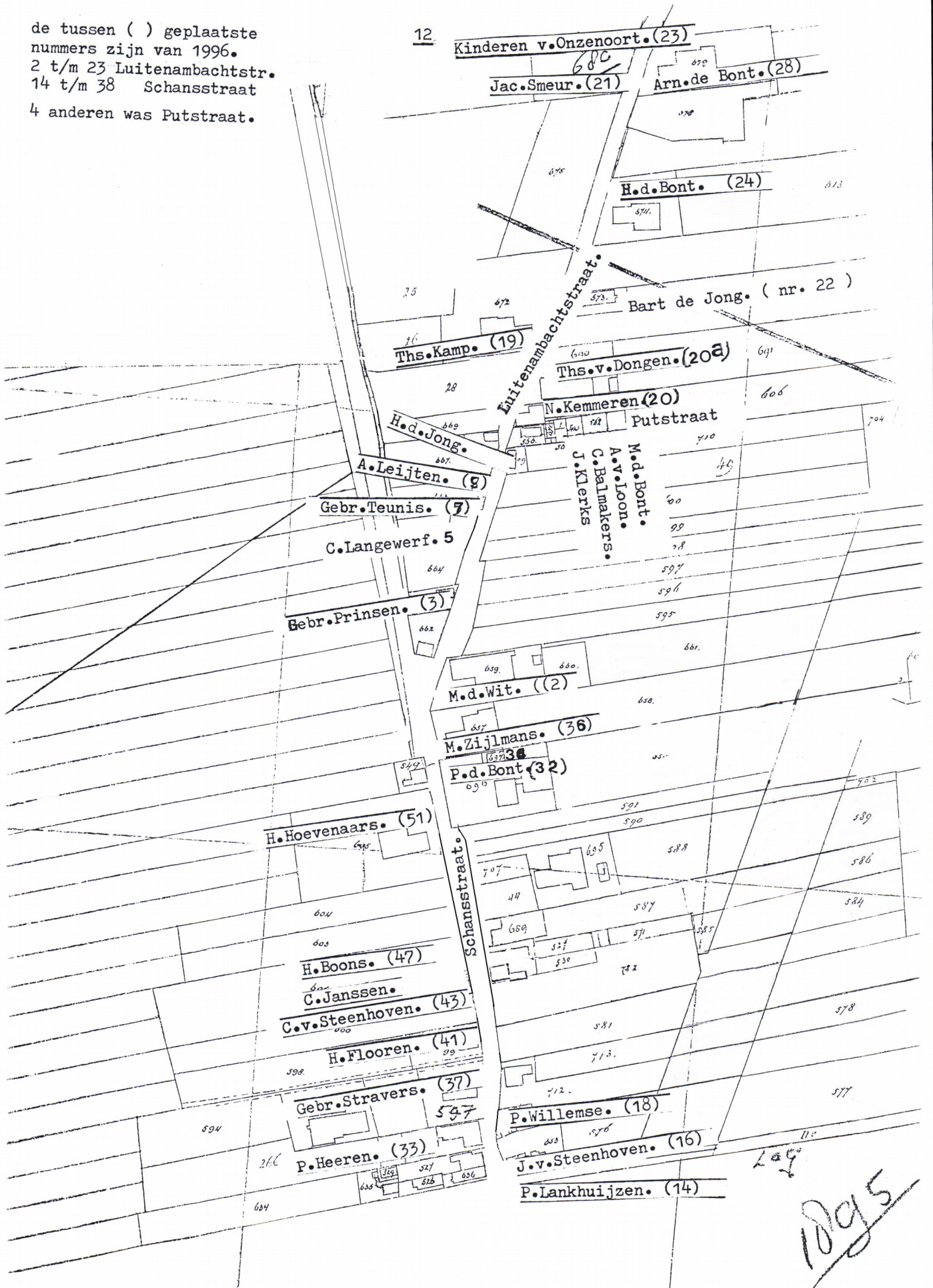

Hier is de brand uitgebroken.

Afbeelding 3: Schansstraat na de brand

de tussen ( ) geplaatste
nummers zijn van 1996.
2 t/m 23 Luitenambachtstr.
14 t/m 38 Schansstraat
4 anderen was Putstraat.

12

Kinderen v. Onzenoort. (23)

Jac. Smeur. (21)

Arn. de Bont. (28)

H.d. Bont. (24)

Bart de Jong. (nr. 22)

Ths. Kamp. (19)

Ths. v. Dongen. (20a)

N. Kemmeren (20)

Putstraat

H.d. Jong.

A. Leijten. (9)

Gebr. Teunis. (7)

C. Langewerf. 5

Gebr. Prinsen. (3)

M.d. Wit. ((2)

M. Zijlmans. (36)

P.d. Bont (32)

H. Hoevenaars. (51)

H. Boons. (47)

C. Janssen.

C.v. Steenhoven. (43)

H. Flooren. (41)

Gebr. Stravers. (37)

P. Heeren. (33)

P. Willemse. (18)

J.v. Steenhoven. (16)

P. Lankhuijzen. (14)

1895

RAAMSDONK dorp.

8-2-1892 Brak er brand uit in een kasschuur bij W.Smeur in de Luiten Ambacht. Veel matriele schade.

17-2-1903. Dinsdag omstreeks 3 uur na de middag is brand ontstaan in een door een arbeiders gezin bewoonde huizinge aan de wijk Het Dorp alhier. Aangezien zich in de bijbehorende schuur eene groote partij hooi bevond verkreeg de brand in zeer korte tijd' eene belangrijke uitbreiding en deelde zich spoedig meede aan twee nabij gelegen met rietgedekte landbouwstellingen die wel-dra in lichte laaie stonden.

De brandspuit van het dorp was spoedig op de plaats des onheils aanwezig, doch in weerwil van hare goede werking en de groote krachts inspanning der brandweer konden niet worden voorkomen dat het pand waarin de brand begon en de bedoelde landbouwstellingen met groote voorraad hooi, stroo en landbouwgereedschappen geheel een prooi der vlammen werden.

De naburige huizen en schuuren meest met riet bedekt konden behouden blijven. Inboedels, hooi, stroo en gereedschappen was laag verzekerd.

Uit nader onderzoek is gebleken dat het de bedrijven waren van de Familie Smeur aan de Luiten Ambacht. Een der bedrijven is weer opgebouw en opnieuw door de Familie Smeur bewoond. Later de Familie P. v/d Broek Mutsaers.

Hier onder de foto van het huis dat in 1906 herbouwd was.

Afbeelding 4: Thans bewoond door Gerardus v/d Broek en Maria Weterings

1905.

20-1-1905 Omstreeks 10.30 uur ontstond er brand in het gebouw van molenaar B. de Vries wonende alhier.

Schade gebouw F. 3.000 en machine F. 10.000, graan F.800.

12-10-1936.

Brand in de graanmolen Raadhuisstraat B.68 te Raamsdonk

Deze graanmolen is gebouwd in 1904.

Met de bevrijding in 1944 opnieuw vernield en niet meer opgebouwd.

Gemeentehuis en Molen RAAMSDONK

HET KANTON. 28-7-1932. (4t Dorp)

Gemengd Nieuws

HEVIGE BRAND TE RAAMSDONK

De Hooipers in brand.

**1.000.000 K.G. hooi in vlammen
opgegaan.**

Donderdagvoormiddag, omstreeks 11 uur, is in de hooiperserij der firma Huysmans en Lankhuizen nabij het station te Raamsdonk(dorp), een brand uitgebroken, die gretig voedsel vond in de groote hoeveelheid hooi, waarmede het gebouw was gevuld. De brandweer was spoedig ter plaatse, om den strijd tegen de vuurzee aan te binden; zij werd weldra krachtig bijgestaan door die van Raamsdonk, Geertruidenberg, Was-pik en Waalwijk.

Daar het gebouw in hout was opgetrok-ken, 'en de brand ten zeerste werd aange-wakkerd door een hevigen wind, viel aan het behouden van de hooipers niet te denken, die dan ook reeds na verloop van een uur was platgebrand. Voor en achter het brandende perceel waren groote hooimijten opgeslagen, die bovendien het gevaar voor de omliggende woningen en gebouwen vermeerderden. Behoudens belangrijke waterschade konden deze echter worden behouden.

De oorzaak van den brand is vermoedelijk hooibroei. De schade wordt door verzeke-ring gedekt. Een 15-tal arbeiders heeft echter door den brand hunne werkgelegenheid verloren.

14 augustus 1885.

Raamsdonk.

Een vreeselijke brand heeft gisteren voormiddag een aanzienlijke gedeelte van Raamsdonk verwoest. Ten ongeveer half tien brak. door eene tot nu nog toe onbekende oorzaak, het vuur uit bij den bakker P. Heeren op de Schans, waardoor zijne woning in een oogwenk in lichte laaie vlam stond. Door den fellen wind voort gezweept greep het vernielend element woedend om zich heen en maakte in minder dan een uur 32 gebouwen tot zijne prooi. Het brandend riet. hooi en stroo. door de hitte, welke deze versluikkelijke vuurzee ontwikkelde. hoog in de lucht opgevoerd. werd door den storm Oostwaarts gedreven en verkondigde daar, evenals de dikke rook. die voorbijtrok. deze ontzettende catastrophe, waarvan de hoegrootheid nog niet, zelfs bij benadering in te schatten. Wij hoorden beweren. door iemand die goed op de hoogte kan zijn dat er misschien millioen kilo hooi verbrand zou zijn, terwijl er minstens voor 2 ton aan gebouwen zou zijn verwoest. Naar wij vernemen zijn deze op 3 na allen geaspureerd, terwijl dit met den oost meestal niet het geval is. Van inboedels kon natuurlijk. bij de buiten gewone snelheid waarniede de loeiende vlammen hun vernielingswerk verrichtte, maar weinig geborgen worden.

Persoonlijke ongelukken zijn gelukkig niet te betreuren. terwijl hoorvee en paarden meestal in de weide waren of nog in den haast konden worden gered. Alleen zag men hier en daar een half gebraden varken jankend rond loopen.

In 't geheel zijn door dit onheil 36 huisgezinnen van dak beroofd.

Twee huizen met pannendaken, die midden tusschen de brandende gebouwen stonden, namelijk die van mejuffrouwen Sluijmers en van den heer P. van Dongen. zijn behouden gebleven. De brandweer van Raamsdonk. krachtig ondersteund door die van Waspik, Geertruidenberg, Oosterhout. Made enz. deed wat zij kon en slaagde er eindelijk in den voortgang van liet vuur te stuiten. Er gaat maar èene stem op om lof te spreken en de groots diensten te erkennen van het garnizoen van Geertruidenberg allen, van den kommandant af tot des minder soldaat. hebben wonderen van moed en zelf opoffering verricht

14 augustus 1885.

Raamsdonk

Het tooneel der verwoesting. door den brand van verleden Donderdag te Raamsdonk aangericht, werd Zaterdag en Zondag door een ontelbare volksmenigte bezocht. Van alle zijden stroomden de nieuwsgieren toe. Men kan zich, zonder het gezien te hebben, geen denkbeeld vormen van de kracht, waarmede het alles vernielende element hier gewoed heeft. Zo is er bij al de afgebrande gebouwen om zoo te zeggen geen enkel stukje hout meer te vinden.

De geheele daken, balken, zolders enz. alles is tot asch verteerd. De enkele muren. die nog overeind staan, zijn zoo geblakerd dat er geen stukje kalk meer op te zien is.

Men ijst bij de gedachte aan den omvang, die de nu reeds zoo kolossale ramp zou gekregen hebben. als liet nu geschied is, liet grootste gedeelte van Waspik was dan ongetwijfeld insgelijks verwoest geworden. t Is vooral de burgemeester van Waspik, die met zijne brandweermannen zich hier bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt en Zijne gemeente voor gedeeltelijke ondergang heeft behoed. Volgens nadere door ons ingewonnen berichten zijn de cijfers betreffende de schade, in ons vorig nummer gegeven vrijwel juist.

Branden in Raamsdonk.

Niet alleen in Waspik heeft in de loop van haar bestaan vuur het dorp geteisterd. Er waren boerderijbranden, zoals in Benedenkerk en van nog recenter datum, aan de Vaartkant. Ook Raamsdonk kreeg wat dat betreft heel wat te verduren.

Ons heemkundelid Huub Waas heeft in het archief van de voormalige gemeente Raamsdonk gespeurd naar gegevens over dit alles vernietigende vuur in Raamsdonk Dorp.

Heel wat keren kraaide er de rode haan. Huizingen en boerderijen in brand en ook de eerbiedwaardige Lambertuskerk, die nu in z'n eentje staat te pronken naast de Maasroute, daar waar vóór 1421 het dorp was gelegen, als enig gebouw, dat de verwoestende kracht van de Elisabethsvloed trotseerde.

Eén brand springt er in vergelijking met de andere uit door z'n omvang. Onderstaande krantenberichten uit de Katholieke Illustratie en het Nieuwsblad voor het kanton Oosterhout verhalen over de enorme ramp die het vuur op 13 augustus 1885 over Raamsdonk bracht. In de Luitenambachtstraat, het Putstraatje en de Schansstraat woedde het verwoestende vuur. Eén en dertig huizen en zeventien schuren vielen ten prooi aan de vlammen. Bijgaande plattegrond wil dit aanschouwelijk maken.

Vele van deze boerderijen en huizen zijn een tweede of zelfs een derde keer door brand getroffen, zoals vijf huizen en twee boerderijen in de Putstraat, die in 1867 ook al afgebrand waren. Het gemeenteverslag van Raamsdonk meldt op 14 augustus 1885 over deze brand:

"De spuiten hebben zeer goed gewerkt en zonder deze zou de brand ongetwijfeld nog grotere afmetingen aangenomen hebben. (N.B.: kon het dan nog erger ?) De brandweren uit onze beide kerkdorpen waren aanwezig en verder die uit Waspik, Capelle, Geertruidenberg en die van de suikerfabriek te Groenendijk (Oosterhout) en niet te vergeten het 6e Infanterieregiment uit Geertruidenberg. Deze heeft goede diensten bewezen en is vanaf gisteren voormiddag tot heden twaalf ure op het terrein aanwezig geweest".

Een aardige wetenswaardigheid hierbij is, dat na 1885 een aantal boerderijen identiek aan elkaar zijn opgebouwd. Let u, als u er langs komt eens op en vergelijkt u Schansstraat 51 met Luitenambachtstraat 19 en 21, Schansstraat 14 met Luitenambachtstraat 2 en 14 en Schansstraat 43 en 46 met Luitenambachtstraat 28.

De Lambertuskerk getroffen door brand.

Zie onderstaand artikel van 22 mei 1878 uit het Nieuwsblad voor het kanton Oosterhout.

Eerdere branden en rampen die de Lambertus troffen.

Van 27 op 28 juli 1716, tijdens een zwaar onweer, werd de toren door de bliksem getroffen. Deze brandde af tot aan het muurwerk.

In 1788 stond de kerk opnieuw in brand.

In 1717 werd tijdens de herstelwerkzaamheden van de brand van het vorige jaar, de kerk getroffen door storm en water. Wind en water richtten opnieuw grote vernielingen aan.

Deze oude Lambertus, waarvan vaststaat dat de toren in elk geval de Sint Elisabethsvloed van 18 november 1421 overleefde, is van buiten nu geheel gerestaureerd. De plannen voor de restauratie van het interieur zijn in vergevorderd stadium. Toestemming voor deze inwendige restauratie wordt spoedig verwacht. De kerk zal na de restauratie weer geschikt zijn voor diensten, rouw- en trouw. Ook zullen er andere activiteiten kunnen plaatsvinden, zoals concerten, tentoonstellingen, symposia enz.

Wellicht zult u, na lezing van dit verhaal, de Luitenambacht en de Schans, maar ook Lambertus nauwkeuriger en met andere ogen bekijken.

Huub Waas &
Jacques van Griethuijsen.